

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Az egyházi közigazgatási bíróság szervezete, hatásköre és eljárása a magyarországi ev. ref. egyházban. E—s. — Tárca. A XXXIII-ik zsoltár. Szaboleska Mihály. — Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — Közügyeink. Nekrológ. Gönczy Dániel. Szabó Józseftől. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Az egyházi közigazgatási bíróság szervezete, hatásköre és eljárása a magyarországi ev. ref. egyházban.

I.

A zsinati munkálatokat előkészítő bizottság egyházalkotmányi albizottságának küldöttsége, az általa a magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezetébe újonnan bevett közigazgatási bíróságra vonatkozó javaslatát közli az elől kitett cím alatti, 3 nyomott ívre terjedő munkálatban, melyet e bizottság már ismertetett munkálata kiegészítéséül bemutatni célja e soroknak.

Maga a szöveg 3 szakaszra oszlik.

I. Bírósági szervezet.

II. Bírói hatáskör és illetőség.

III. Az eljárásról.

A III szakasznak a következő 5 alrésze van:

A) Az eljárás megindítása s a tárgyalás előkészítése.

B) Tárgyalás és bizonyítás.

C) Bírói határozatok.

D) A felebbezésről.

E) Eljárás az egyházkerületi tanácsnál.

Az ekként megnevezett szakaszokra s részekre osztott szöveg folytatólagosan következő 61. §-t tartalmaz. Végül vannak az indító okok majdnem másfél íven.

Az egyházi közigazgatási bíróságot I-ső folyamodásban az egyházmegyei tanácsok (esperes, egyházmegyei gondnok, mint elnökök, vagy akadályoztatásuk esetében

helyettesek, az egyházmegyei tanácsbírák és az egyházmegyei jegyző), II-od folyamodásban az egyházkerületi tanácsok (a püspök és egyházkerületi főgondnok, vagy akadályoztatásuk esetén helyettesek mint elnökök, esperesek, egyházmegyei gondnokok és egyházkerületi tanácsbírák s jegyzőül az egyházkerületi egyik jegyző) gyakorolják. Határozat hozatalára az egyházmegyei bíróságnál az elnökökkel együtt legalább 5, az egyházkerületi bíróságnál legalább 7 tag részvétele szükséges. A jegyző szavazati jogot egyik bíróságnál sem gyakorol. A páros számban együtt levő bírák szavazatának egyenlő megoszlása esetén, s ha a többség az elnöki szavazatokkal sem volna elérhető, akkor a hivatalára legifjabb bíró szavazata nem számíttatik. A bíróság ülései rendszerint a közgyűlések idejében tartatnak; de ha akár az ügyek felszaporodása, akár azok sürgőssége, különösen pedig az egyházi béke helyreállítása követeli, az elnökség mindkét bíróságot azonnal köteles rendkívüli ülésre összehívni, a mint azt a per előkészítése megengedi, s a II-od folyamodáson, a mint a felebbezés és ügyiratok beérkeztek. A bíróság szolgálati sorrendjét az elnökség minden év elején megállapítja s a megállapított sorrendben a bíróság rendkívüli üléseire csak annyi tagot tartozik meghívni, hogy a bíróság határozatképessége biztosítva legyen; a meghívott, de megjelenésében akadályozott, vagy az ügyben érdekelt bírói tag ez akadályt oly időben tartozik bejelenteni, hogy helyettesítéséről gondoskodni lehessen. Nem vehet pedig részt mint bíró senki oly ügyek elbírálásában, melyekben saját személyénél fogva érdekelve levén, kárt vagy hasznot remélhet; melyek által felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy oly személyek vannak érdekelve, kik vele első vagy másodfokú oldalrokonságban vagy első fokú sógorságban, továbbá fogadott szülői vagy fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állanak; melyekben mint tanú, vizsgáló biztos,

szakértő képviselő vagy közbenjáró működött; melyeknek alsóbb bírósági előadásában vagy eldöntésében részt vett s végre azon felek ügyében, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll. Ez akadályok esetén — kivéve a bíró és felek közötti ellenséges viszonyt — az illető bíró még akkor is köteles az elnöknek hivatalból jelentést tenni, ha a felek nem tettek volna e miatt kifogást, s az elnök más bírót alkalmazand. (L. az egyházi törvény 261. §-át) Ha valamelyik bírói tag ellen a felek tennének érdekeltégi kifogást, e kifogás felett maga a bíróság határoz. A bíróságok ügyviteli szabályzatát az egyházkerületek saját hatáskörükben állapítják meg.

A munkálat eddig ismertett részére vonatkozó indokolása a bizottságnak a következő:

„Az egyházi közigazgatási bíróság szervezésénél figyelembe kell venni a fegyelmi ügyekben már létező bíróság szervezetét, az eljárás tervezésénél pedig az ügyek természetét, melyek ezeknek a bíróságoknak hatáskörébe utaltatnak; továbbá azt a körülményt, hogy az egyházi bíróságok csak időnként jönnek össze, nem állandóan s nem helyhez kötve működnek s hogy a bíróság rendszerint, vagy legalább részben, nem jogász bírákból alakul.

Létező bírósági szervezetünk követeli, hogy a közigazgatási bírói ügyekben ítélő bíróságok is lehetőleg, s a meddig az ügyek különböző természete megengedi, hasonlóan legyenek szervezve, mint a fegyelmi ügyekben ítélő bíróságaink. — Az ügyek természete, a melyek a bíróság elé utaltatnak, mint általában minden közigazgatási ügy, a legsürgősebb elintézését követeli; s minthogy bíróságaink rendszerint évenként kétszer üléseznek s az ezenkívül tartható rendkívüli ülések tartása aránytalanul költséges, arra kellett törekedni, hogy az ügyek kellően előkészítve hozassanak a bíróság elbírálása elé, hogy a tényállás felderítésének, a bizonyításnak s jogi megvitatásának lehetősége, a hatósági előkészítésen kívül a felek részére is, még pedig mindenik forumon, közvetlenül biztosítható; hogy ekként módja legyen a bíróságnak egyetlen tárgyalás után, mégis kellő alapossággal, az ítéletet meghozni.

Epen ez ügyeknek sürgős elintézését követelő természete folytán, a felebbvitel is korlátozandó volt. Minthogy pedig bíróságaink, legalább részben, nem jogász bírákból alakulnak, az eljárásnak egyszerűnek, könnyen felfoghatónak s átlátszóknak kellene lenni, különösen nem volt ajánlatos az eljárást formásokkal túlterhelni; melyek csak bírói tévedésekre s arra adhatnának alkalmat, hogy a felebbezési bíróság az eljárás meg nem tartása miatt, az ügy érdemleges felülbírálását legyen kénytelen mellőzni.

Az 1—8. §§-hoz. A tervezet 2—4. §§-ai az egyházi törv. 244., 248., 261. §§-aival összhangzóak.

Az 1. §-ban ki van mondva, hogy az egyházi közigazgatási bíróságok szervezetünk szerint I-ső és II-od folyamodásban ítélnek, I-ső folyamodásban az egyházmegyei tanácsok, II-od folyamodásban az egyházkerületi tanácsok. E tervezet szerint tehát ki van zárva, hogy az ügyek az egyházkerületi tanácsoktól tovább felebbezhetők legyenek.

E tervezetnek indító oka az, hogy bíróságaink nincsenek állandóan együtt, hanem nagy időközökben jönnek össze, az ügyek pedig, a melyekben e bíróságok ítélnek, rendszerint sür-

gós természetűek s az egyházi életre, rendre és nyugalomra sokkal kedvezőtlenebb befolyással lenne, ha ez ügyek éveken át függőben tartatnának s az izgatásnak s izgalomnak az egyházban bő forrását és anyagát képeznék, semhogy egyesek érdeke, vagy az a megnyugvás, mit a harmadfokú felülvizsgálat nyújthatna, ezzel egyenlő tekintet alá jöhetne. Ha megfontoljuk, hogy p. o. lelkesválasztási panaszok esetében — s ez esetek előreláthatólag az ügyek túlnyomó részét képezendik — a vizsgálat, első és másodfolyamodáson az ügyek tárgyalása és elítélése már különben is és rendszerint hosszan eltart; s hogy a III. folyamodáson ugyanannak az ügynek felülvizsgálatása félétet vagy egy évet is igényelhet, — hogy az ítélet feloldása, vagy az eljárás pótlása ezeket az időket meg is kétszerezheti, mint már erre a multban példa volt, akkor el kell ismernünk, hogy a közérdek az ily viszályok fentartását ily húzamos időközön át nem engedi meg. Mit mondjunk azokról a vitás kérdésekről, a melyek adó- és adótermészetű tartozások kivetéséből származnak, melyek ha egész éven, vagy még hosszabb időn át tartatnak függőben, megzavarhatják az egyház fentartásának anyagi alapjait? Ha az egyház és egyházi hivatalnok közt a hivatali fizetések kiszolgáltatása körül merülnek fel viták, mennél később rendeztetnek azok, annál több anyagot szolgáltatnak keserűségekre, annál inkább megnehezítik az egyházi hivatalnok helyzetét, sőt fentartását.

Igaz, hogy ezen a bajon némileg lehetne segíteni és tervezetünkben az 5. és 6. §§ által ezt célozzuk, de az is igaz, hogy rendkívüli üléseket már az egyházmegyében is nehéz és költséges tartani, még nehezebb az egyházkerületen, de legnehezebb feladat volna ez a konventen. Ha már az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsot, az egyházmegye és egyházkerület különböző részeiből, a szükséghez képest többször összehívni, az egyháztanács tagjainak kifárasztásával s nagy terheltetésével járna, a konventi bíróságot az ország minden részéből, akkor, mikor az ügyek követelnék, összehozni: csaknem lehetetlen kívánság.

Ezekon kívül a korábbi gyakorlat is a mellett a felfogás mellett szól, hogy a kettős folyamodás kielégítő. Ezek az okok tehát arra indítanak minket, hogy az egyházi közigazgatási bíróság elé tartozó ügyekben, két folyamodást hozzunk javaslatba s a további felfolyamodást kizárjuk.

Végezzünk teljesen a munkálat eddig ismertett részével s mondjuk el az ismertetés közben felmerült gondolatainkat.

A közigazgatási bíróság megalkotását részünkről szerencsés s a tapasztalatok által követelt gondolatnak tartjuk s annak a közlött alakban szervezését már csak azért is szívesen fogadjuk, mert visszaállítva látjuk a hajdani egyházmegyei tanácsnak az újabb időkben a nagyon ingadozó, változó közgyűlés szavazati többsége mellett elenyészett súlyát, s reményt táplálunk az iránt, hogy ily módon az ugyanazon természetű ügyekben — kellő tájékozatlanság, felelősség nem léte, vagy többnemű egyéni ráhatások következtében létrejött — ellentétes határozatok ki lesznek zárva. De megvalljuk, az indító okok közt szerettük volna olvasni meggyőző megokolását annak, hogy a jegyzőktől miért vétetik el a szavazati jog és pedig minden eshetőség kizárásával? Hátha az a jegyző egyszerűs mind tanácsbíró is, akkor is elveszti szavazati jogát?; hátha mint tanácsbírónak számbavétele nélkül a bíróság — érdekeltég vagy akadályoztatás miatt — határozatképes számban meg nem alakulhat, a tanácsbíró-jegyző akkor sem szavazhat? Ha a jegyzők szavazati jogának feltétlenül elvételét

csakugyan az ügy valódi érdeke kívánja, úgy ezt határozottan meg kell okolni s a szöveget határozott s minden más eljárást kizáró szavakkal kell fogalmazni.

Ezzel ellentétben nagyon helyeseljük a szöveg azon részét, mely az elnökökre nevezve kimondja, hogy a szükségessé vált rendkívüli bírósági gyűlést a zonnal kötelesek összehívni. Ily határozott szavakban kell a törvénynek beszélni; az ily szavakkal előírt felelősség elől nincs kibúvó s itt ez annyival kívánatosabb, mert a rendkívüli gyűlés a dolog természetére szerint az érdekelt felek költségét vevén igénybe, az elnökség az üles rendkívüli időben meghirdetéséért a felek által nem gyanúsítható.

E—s.

Tárcza.

A XXXIII-ik zsoltár.

— Saját dallamára. —

Zengjen vidám, hangos dicséret,
Mert az Urat ez illeti.
Zendüljenek meg zene, ének,
Magasztalást, hálát neki!
Minden igaz szívek,
Istenfélő hívek,
Őt, őt dicsérik.
Mert ő beváltja mind,
— Igérete szerint,
Ő szent beszédét!

Az Ur igaz, és úgy ítél, de
Rakva a föld áldásával.
Ugy lett az ég lehelletére,
S az ég felett mind a mi van.
Csak egy szavára vár,
A roppant tenger-ár,
S mind egybegyűlne.
Ő mutatott helyet,
Hogy a mélységeket,
Pihenni küldte.

Óh féld az Istent, föld határa,
Féljétek őt ti nemzetek,
Kinek az egy legyen szavára,
Föld és egek mind lettenek.
Hatalma szent, örök,
És e világ fölött,
Áldás illeti.
Nélküle nemzetek,
Hiába' végzetek,
Semmivé teszi!

De szent igéje, gondolatja,
Örökre egy, — marad, megáll;
Boldog a nép, a melynek atyja,
S örökje e dicső király.
Menyből alátekint,
És számon tartja mind,
Nézvén reájok.

Olvass szívökben is,
Mert az övé ez is,
Mint más világok.

Hiába, ti földi hatalmak,
A fegyverek, nagy táborok;
Oltalmat az erő nem adhat,
Mit ér abban úgy bíznotok?
Sem a futót soha,
Az ő sebes lova,
Meg nem mentheti.
Mit ér a gyorsaság,
Ha az Ur nem bocsát,
Oltalmat neki?!

Az Ur, az Ur az oltalom csak,
Vigyáz az ő híveire.
Azok a kik hozzá hajolnak,
Ne feljenek a sírba se'.
Lelkünk itt is övé;
S ő jár mindenüvé,
Vélők e földön.
Inség vagy éh-halál,
Azokra nem talál, —
S vész, bármi jöjjön.

Várunk azért Uram mi téged,
Te vagy csak a mi paizsunk,
Nagy örömmel jövünk elébed,
Teged hiszünk, benned bizunk.
Kegyelmet, Atyánk,
Terjessz ki hát reánk,
Mert mink szeretünk.
Reményünk, gyámolunk,
Vezérünk, táborunk
Csak Te vagy nekünk!

Szabolcska Mihály.

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Az az érdemes atyánkfia, ki az affectált ore rotundo iskola híve, azt hiszem, sohase hallott senkit máshol, csupán szószéken, úgy beszélni, mint a hogy ő beszél, sohase hallotta senki házában sem, hogy valaki azon a hangon, melyen ő a szószéken beszél, mondta volna: „Legyen oly jó, adjon még egy csésze theát; szabad legyen hozzá czukrot is kérnem“. Kinevetteté magát, a ki ezt megtenné s csak a szószék érezze magát megtisztelve oly selejtes hang által, a milyent a lakószobában sem tűrnének el? Nekem az a meggyőződés, hogy az embernek a lehető legjobbját kellene elővenni, mikor az evangéliomot hirdeti, ez pedig az a hang, melyet a természet útasítása szerint a lehető legkomolyabb társalgásnál használunk. Ezékiel az ő Urát legzengzetesebb s legdallamosabb hangjával szolgálta, úgy hogy az Ur azt mondta róla: „Olyan vagy rájok nézve (t. i. az izráelitákra nézve), mint annak valóban kellemes éneklése, a kinek szép hangja van s jól játszik a hangszeren“. (Ang. ford.). S habár ez, fájdalom, nem nagy hatással volt Izráel kemény szívére, — a minek eszköz-

lésére csupán Istennek Lelke képes, — azért mégis jól tette a próféta, hogy az Isten ígéjének közlésére legjobb hangját és előadási módját vette elő.

Továbbá, ha valami modorosság van beszédjükben, a mi kellemetlenül érinti a fület, hagyják el, ha csak lehet*). Megengedem, hogy sokkal könnyebb nekem ezt követelni, mint Önöknek megtenni. De fiatal emberek előtt, működésük reggelén még nem legyőzhetetlen nehézség. Vidéki atyafiaknak szájukban van még a falusi koszt íze, mely akaratunk ellenére is Essex bornyúit, Berkshire disznóit vagy Suffolk marháit juttatja eszünkbe. Ki ne ismerne rá azonnal a yorkshirei vagy somersetshirei szójárásra, melyek nem csak tájkiejtések, de egyszersmind különmemű hangok is? Nehéz lenne kitalálni, hogy miért van ez így, de az eléggé ismert tény, hogy Anglia egyik-másik vidékén mintha be lenne tömve az emberek torka, oly hangot adnak, mint az elhasznált theafőző, vagy más vidéken mint a bádognmuzsika, oly kellemetlen kongó hangon beszélnek. A természet ezen különféle változata a maga idején és helyén szép lehet ugyan, de én sohasem tudtam megbarátkozni vele. Az éles, fülsértő, rozsdás olló nyiszorgásához hasonló sivítást mindenképen kerülni kell; de a mélyhangú, összefolyó kiejtést is, a melynél egy szó sem marad épen, hanem főnevek, melléknevek, ígék összedaraboltnak vagdalt hús módjára. Szintoly kiállhatatlan az a szellemszerű beszéd is, melynél az ember hasból beszél, a nélkül, hogy ajkait használná: az ily síri hangoknak jó hasznát venné egy functor, de egy Lázárt sem támasztottak még fel ennek tompa nyögései. Az öngyilkosság legbiztosabb módja: a száj helyett torokból beszélni. A természet az ily visszaélést rettenetes módon meg szokta boszulni. Kikerülhetni a büntetést, ha nem követjük el a bűnt. Nem lesz rossz, ha itt egyúttal, arra is felhívom az Önök figyelmét, hogy mihelyt rajta kapják magokat azon, hogy beszédeiket közbe-közbe hm-hm-mel jó bőven megrakják: igyekezzenek azonnal levetkezni e könnyen lábra kapható, pedig nagyon helytelen szokást. Nincsen erre semmi szükség, és ha azok, kik most rabjai, talán sohasem is lesznek képesek szétszakítani bilincseit: Önöknek, kik még kezdők a hitszónoklat terén, előre irtózni kell az ily borzasztó járom hordásától. Szükségesnek tartom felemlíteni még azt is, hogy nyissák fel szájukat, mert sok érthetetlen mormolás onnan származik, hogy a szájat félig zárva tartják, mikor beszélnek. — Pedig nem ok nélkül jegyezték fel az Evangyélisták Urunkról, hogy „száját megnyitván, tanítja vala őket“. Tárjátok ki jól az ajtót, melyen oly kellemes igazságoknak kell kijönni. Ezenkívül attól is óvakodjanak, testvéreim, hogy orrukát mint a beszélés organumát használják, mivel a legmegbízhatóbb tekintélyek egyhangúlag bizonyítják, hogy az a szaglásra van rendeltetve. Volt idő, melyben az orrhang használása elfogadott volt, de Önök ebben az elfajult korban jobban teszik, ha engedelmeskednek a természet józan sugallatának, és a száj munkáját a szájjal végeztetik a szaglási szerv beavatkozása nélkül.

Spurgeon után angolból

Décsi Lajos.

(Folyt. köv.)

*) „Őrizkedjete minden különös vagy erőltetett taglejtéstől, kifejezéstől vagy kiejtéstől“. Wesley János.

Közügyeink.

Nekrológ.

Gönczy Dániel 1803—1891.

(Folytatás.)

Gönczy Dániel szerénységénél fogva nem volt ambitiosus ember, a kitüntetések kerülte, az egyházmegyei hivatalokért nem rajongott, mint napjainkban az ifjabb nemzedék, kik közül némelyek magok előretolásával a nem eléggé tisztelt és korteskedést is megeresztek a bizalmas barátok között.

Gönczy Dánielt már az 1835-ik évben megkereste a közbizalom és Ugocsa megye táblabírái közé emelte. Az 1843-ik évben pedig az egyházmegye választotta el előbb gyámpénztárnokának és ugyanez évben tanácsbírónak. A pénztárnokszágot 20 évig, tanácsbírói tisztét pedig haláláig viselte, 43 éven keresztül soha el nem mulasztva a sok bajjal és vesződéssel járó egyházlátogatást, mint helyettes esperes. Életének ezen szakát mondhatnók a zavartalan boldogság éveinek, mert habár szaporodott is a család, de azért a szerény igények, a mérsékelt vágyak a csekély lelkészi jövedelemből — okos gazdálkodással — kielégíthetők valának. Míg egyrészt pályatársai, barátai őszinte ragaszkodást, hívei tiszteletet, szeretetet tanúsítottak irányában: másrészt a családi boldogság anyala a legbecsesebb kincscsel, a megelégedéssel ajándékozta meg.

De el kellett érkeznie a megpróbáltatások napjainak is... Az 1842-ik évi áldozó csütörtökre virradólag tűz ütött ki a községben, mely megemésztette a boldogság kis fészket, a paplakot, a hozzá tartozó gazdasági épületekkel, és csak nagy erőfeszítéssel sikerült az értékesebb tárgyakat kimenteni. De azért nem csekély volt a kárvallás. Ugyanez év július havában ismét tűzvész pusztított, melynek 29 ház lett áldozata. Az egyházi épületeket ismét közelről fenyegette. Valóban különös isteni látogatásként nehezült Forgolányra, annak lelkészére a sok tűzvész, mintha az által akarta volna az Ur, — mint az olvasztó mester tégelye az aranyat és ezüstöt, — az ő választottait megpróbálni... Az 1844-ik évi jul. 1-én újra megkonduktak a tűzvészt jelző harangok, midőn csaknem az egész község hamuvá lett. Leégett a rendkívüli áldozatokkal épült díszes templom, mely csak ötödfél évvel azelőtt nyitá meg ajtaját a lelki áldozatok benyújtására. A harangok közül kettő elolvadt, a harmadik széllyellapult. A fából épült papi lak is hirtelen lángba borult a népes család felett, melyből életökön és testi ruhájokon kívül semmit sem menthettek ki. A lelkész azonban ezzel be nem érve, nagy lelkijelenléttel gyorsan végig öntötte magát vízzel és mielőtt megakadályozhatták volna szándékában, eltűnt a lángban álló házban, hogy megdöbbenve sóhajtanák utána ama kérdést: Dávid! te az élő Istennek szolgája, megtarthattad teged a te Istened? Igen, megtartotta, hogy megmentse az úrasztali szent edényeket és anyakönyveket...

A hangyaszorgalma után jómódú község 113 lakházából csak 16-ot kímélt meg a pusztító elem. A paplaknak, iskolának csak hamva maradt. Az elpusztult templom kormos falait látva, a mindeneket vesztett hívek lelkök mélyéből zokogták: a mi szentségünknek háza tűzzel megemésztette.

tett. A lelkész népes családjának betevő falatja sem maradt, és nem volt hová fejét lehajtani. De azért a lelkész, az Istennek próbákra hívatott embere, bár könyveivel öntözte boldog családi fészkeinek füstölgő üszkeit, mégis Istenben bizólag, nyugodt lélekkel rebegte: az Ur adta és az Ur vette el is, áldott legyen az Urnak neve! És a nagyhitű lelkész né sem esett kétségbe. Egy szóval sem mondta élettársának: Átkozd meg az Istent és halj meg! Sőt inkább vigasztalta és erősítette a kísértéseknek nehéz óráiban.

Nehéz idők következtek . . . A nyomorúságok árvizei elborították Forgolányt . . . Az aratási időszakban megnyitk az ég csatornáit, a rendkívüli esőzés a termésben nagy kárt tett. A tűznek természetes ellensége, a víz is megérkezett romboló hatalmával, hogy egymással szövetséget kötve, közös céljokat hamarabb elérjék: a népet a gondviselésbe vetett hitétől elszakítsák . . . A folytonos őszi esők a termő talajt annyira fellágyíták, hogy a határnak nagyobb része vetetlen maradt.

Az isteni gondviselés nyilvánulásának kell tulajdonítanunk, hogy épen a nyomor e sötét napjaiban kereste meg Gönczy Dánielt 1845 elején a bábonyi tehetős gyülekezet, őt lelkészének elválasztván. Nincs helye a kárhoztatás, a megítélés hangjának, hogy a megvert pásztor megvert juhait elhagyta . . . A ki övéiről gondot nem visel, alábbvaló a pogány nál. Hiszen egy magános lelkész könnyebben fentarthatja magát ott, hol egy népes családnak mindennapi szükségei takargatására és hulló könyei törlésére csupán csak rongyai maradtak . . . Még akkor nem jutott eszébe a világi elem némely tagjának oda kiáltani a nyomorgó prot. pap ság fülébe: legyünk büszkék rongyainkra! . . .

De nem véglegesen búcsúzott el Forgolány szeretett lelkészétől, mert már 1855-ben visszahívta Bábonyból, hol 1850-ben szintén kiállotta a tűzpróbát, a mennyiben ismét hamuvá lett addigi fáradozásának összetakarított gyümölcse, a leégett papilakban, mit a vagyonos bábonyi gyülekezet, habár maga is érzékeny kárt szenvedett, mégis egy rövid év alatt még kényelmesebb berendezéssel felépített, mint azelőtt vala.

Forgolányban azon pontnál találta magát a munkásság terén, hol azelőtt 21 évvel. A paplak, iskola helyre volt ugyan állítva, de az Ur háza körül sok volt a teendő. Mert habár fedél alatt állott is, de a berendezés és a torony belszerkezetének felállítása, befedelezése még hátra volt. Még hagyján, ha lett volna miből, mert ha valaki tornyot akar építeni, nem megszámlálja-e először az ő költséget, ha vagyon-e annak elvégzésére való költsége? De midőn még annyira állunk a céltől, mint a kishitű lemondás a biztos sikertől; midőn olyanokban kell az egyház és vallás iránti áldozatkészség hamvadozó szikráját újabb lobogásba hozni, kiket az a leverő tudat gyötör, hogy biába áldoztak mindent; kik fájdalmasan érzik, hogy még saját lábaikon sem állanak erősen; annak a férfúnak, ki ilyen sors-sujtolta néppel akarja kitűzött célját elérni: erős meggyőződéssel kellett bírni arról, hogy a ki az Ur házát akarja építeni, az ő Ura Istene azzal. És Gönczy Dániel kitartó buzgóságát ismét siker koronázta . . . Pár év alatt teljesen befejeztetett a templom és bádogos torony építése; felemelkedve hamvaikból, díszesebben mint azelőtt, hirdették a világnak, hogy a vallásos hit csodákat tehet.

De nem csak mint hívatott lelkész, hanem mint igaz honpolgár is teljesítette kötelességét Gönczy Dániel. Mint Ugocsa-

vármegye törvényhatósági bizottságának 15 éven keresztül tagja, rendszeresen megjelent a gyűléseken, hol több ízben különféle küldöttségeknek volt munkás tagja, úgyszintén az iskolai tanácsnak is, míg az fennállott.

Péterfalva.

Szabó József.

(Vége köv.)

Irodalom.

Protestáns Szemle. Harmadik évfolyam. I. füzet. Említettük már egyik előbbi számunkban, hogy Szemlénk ez évi folyamának első füzeté január 1-ső napjára pontosan megjelent s szétküldetett az Irodalmi Társaság tagjainak. Dícséri e pontosság a Szemle kiváló tehetségű és szorgalmú szerkesztőjét, Kenessey Béla barátunkat. De a mi fontosabb, hatalmas bizonyosságot tesz ezen értékes füzet a Prot. Irod. Társaság életrealizálásáról is. Fölébresztettek tehát a részben szunnyadó erők s bizonyosságot tudunk tenni Isten és ember előtt arról, hogy élünk, hogy gondolkozunk, hogy van kedvünk a szellem fegyvereit forgatni egyházunk javára. A holt csontok elevednek meg előttünk e füzetben, akár azt nézzük, mint kutatják föl egyesek és hozzák világ elé a régmúlt idők vallási irányú nagy eseményeit, s támasztják föl a régen elhunyt nagy ősök emlékezetét, akár azt tekintjük, mint lépnek föl e Szemle egymásután következő füzetében olyan írók, kik e Közlönyünk nélkül talán vagy épen nem, vagy csak íróasztalaik fiókjai számára dolgoznának. Ismételten kérve-kérjük a magyar prot. egyházak lelkési és világi férfait, sőt a protestantismus igazai iránt érdeklődő nőket is, hogy lépjenek be minél nagyobb számmal az Irodalmi Társaság tagjai közé, s ez által tegyék lehetővé, hogy mielőbb úgy a Szemle bővítése, mint a népies vallásos-erkölcsi kiadványok terjesztése által is még inkább megközelítse az eléje kitűzött magasztos célt: egyházunk erősítését s ebben a nagyoknak és kicsinyeknek egy ugyanazon élő, működő, tenni és hatni tudó szellem általi összekapcsolását.

A kezünk alatti füzet tartalmát röviden a következőkben ismertetjük:

A füzetet Dr. Kiss Áron cikke nyitja meg, „Bor-nemisza Péter életé“-vel. Egykorú források után, jórészt B. P. saját íratái alapján ismerteti meg velünk a szerző a felső dunavidéki ezen első püspök, reformáczióknak e nemes alakjának, a XVI-ik század végefelé meghalt reformátornak, a munkás férfúnak életét, ki korának nehéz küzdelmei, sok munka, fáradság s nagy testi és lelki erőfeszítés közepett 1400 nyomtatott ívet tudott összeírni. Valóban azt látjuk e most elibünk lépett nagy alak életrajzából, hogy „csak töredékeket tudunk életéből, de e töredékek nagy szenvedésekről, s tegyük hozzá, törhetetlen lélekről tesznek tanúságot.“

A második cikket Novák Lajos ref. lelkész írja „Károlyi Radics Gáspár életrajza“ cím alatt, rokonszenves, meleg hangon ismertetvén a mi jó bibliafordítónkat. Teljesen magunkévá teszszük egyik laptársunknak, a „Dunántúli Prot. Lap“-nak azon véleményét, hogy ez legjobb az idáig közzétett Károlyi Gáspár életrajzok között. Itt jegyezzük meg, hogy a mi ezen életrajzban a 39. s 40. lapokon foglaltatik, az teljesen fölöslegessé teszi a füzet egy későbbi cikkét, mely a 103—106. lapokon H. Kiss Kálmántól „Egy adalék Károlyi Gáspár életéhez“ cz. a. jelent meg, miután

ezen adalék, hogy t. i. Károlynak harmadik felesége Szűcs Anna volt. az életrajzban már fel van dolgozva.

Legkiválóbb értékű dolgozat e füzetben Balogh Ferencz „Egyházi tanulmányút francia földön“ cz. tanulmánya. Debreczeni főiskolánk theologiai akadémiájának e kiváló férfia 1888 nyarán a Nagy József-féle alapítvány segélyével tette meg nagy tanulmányútját. Nagyon jól teszi, hogy az élő vallásosság, az erős protestantismus góczpontjain közvetlen szemléletből nyert tapasztalatait a Szemle útján közlésévé teszi mindazoknak, kik az egyházi élet ereinek lüktetését a távol országok testvéregyházainak körében is szeretik szemlélni. Mint tudjuk, e tanulmány a Szemle több füzetét is elfoglalandja. Ezen füzetben ismerteti a szerző a párisi Coligni szobrot, leírja e szobor felállításának történetét, alakját, a felállítási ünnepély lefolyását. Majd a Bersier, párisi hírneves református lelkész által alapított Csillag templomot, Bersiernek reá gyakorolt enyészhetetlen benyomását, óriási tevékenységét, vele való találkozását, beszélgetését adja elő szerzőnk, végül pedig részletesen azon liturgiai mozgalmakat ismerteti, melyeket korunknak ezen egyik, fájdalom, már csak néhai legkiválóbb egyházi embere indított meg és sürgetett. Nem lehet olyan gondolkodni szerető ember, kit élénken ne érdekelhetnének s kinek lelkében hullámokat ne vernének azon hatalmas, mindenütt és mindörökké igaz liturgikai alapelvek, melyeket Bersier után a tanulmány tudós szerzője oly szepen, oly meleg hangon ismertetett meg velünk. Nehezen várjuk e tanulmány folytatását.

A következő cikket Zoványi Jenő írta „A reformáció Magyarországon a mohácsi vészig“ cz. alatt. Az ifjú szerző e művével, melynek még szintén folytatása következik, ismételen bebizonyította, hogy ő hivatott történetbuvár, ki fel tudja kutatni a legelrejtettebb forrásokat is, s értékesíteni tudja még az ellenfelek íratait is az általa kitűzött cél szolgálatára.

Dr. Szlávik Mátyás „A legújabb theologiai iskola“ cz. a. ismerteti Ritschl Albrecht göttingai tanár moráltheológiáját, illetőleg az általa s még inkább tanítványai által önerzetiesen u. n. új iskolát. A ki egyházi lapjainkat olvassa, annak tudnia kell, hogy Dr. Szlávik körülbelől legjobban ismeri hazánkban a németországi theologiai iskolák jelenlegi állását és mozgalmait. E cikk is erős tudományos érzékről, Ritschl műveinek beható tanulmányozásáról tesz tanúbizonyosságot.

Dr. Szlávik cikke után H. Kiss Kálmánnak fentebb már jelzett cikke következik.

A könyvismertetés rovatban Szóts Farkas ismerteti igen behatólag Barthélemy Saint Hilaire francia bölcész „A philosophia viszonya a természettudományokhoz és valláshoz“ cz. művét. Igen nagy élvezettel szoktuk olvasni a Szemle könyvismertetéseit, mint a melyek minden chablonszerűségtől menten midőn megösmertetnek bennünket az illető írók szóban forgó műveivel, másfelől reflexióikkal, mélyreható megjegyzéseikkel sokszor a gondolatok egész világát tárják föl előttünk.

A füzetet Irodalmi Szemle zárja be, több hazai és külföldi irodalmi mű többé-kevésbé részletes ismertetésével.

Azt hisszük, hogy a mit ismertetésünk elején e füzet értékes voltáról mondtunk, sikerült azt a benne megjelent dolgozatok tartalmának jelzésével be is igazolnunk.

— Csiky Lajos.

Közlöny a debreczeni „Hittanszaki Önképző Társulat“ köréből. Megjelent e Közlöny. theologiai akadémiánk ifjúságának nemes törekvéseiről élénk bizonyosságot téve. immár 4-ik számában is. Tartalma a következő: Nagy Gyula folytatja „A szentségnek ó-szövetségi fogalma“ cz. szeniori székfoglaló értekezését. Szabolcska Mihály „A Kálvin városából“ Genfből érdekes levelet intéz a szerkesztőkhöz, leírván a reformáció esarnokában rendezett karácsony-esti ünnepély lefolyását. Jánossy Zoltán 4. th. folytatja „Mélius“ című tanulmányát; ugyancsak ő Dávid Ferencz cz. a. egy mélyen átérzett, lendületes hangon írt szép költeményt közöl. Barla Szabó Jenő 3. th. „Pál apostol élet- és jellemrajza“ című tanulmányát folytatja. A lap végén vegyes közlemények állanak. Ismételen ajánljuk e kis lapot az ifjúság szellemi mozgalmairól érdeklődő nagy közönség, különösen a lelkész urak szíves pártfogásába. Előfizetési ára helyben 1 frt 50 kr, vidékre 1 frt 70 kr.

Különfélék.

Lapunk díjával a múlt s az előző évről hátralékban levő olvasóink nagy része annyira nem vette figyelembe nyílt kérelmünket a hátralék befizetésére vonatkozólag, hogy ma már kénytelenek voltunk egyenként magánlevél írásához fogni. Bizony nem valami kellemes felgalkozás ilyen ügyben oly sok (6) levelet megírni. Mai számunkkal hátralékosaink egy része majdnem egyidejűleg veszi a felhívást. Még egyszer és utóljára kérjük őket e helyen is, hogy tegyenek eleget tartozásuknak.

Debreczeni főiskola. F. hó 9-én megnyitván az akadémiái tanszakok hallgatói részére a második félév, felolvasított az ezen évre kitűzött pályakérdések következő eredménye. A Hatvani-alapítvány természettani pályakérdésére 1 munka érkezett. Szerzői: Dombó László és Diószegi Mihály 2. th.-ok. A Keresztesi Deák első alapítvány hittani pályakérdésére szintén egy munka érkezett. Ezt is ketten írták: Jánossy Zoltán és Sólyom Lajos 4. th.-ok. Ugyanezen alapítvány magyar magánjogi pályakérdésére 6 pályamű adatott be. A 84 frt három munka szerzője között osztatott meg, olyformán, hogy Farkas Ferencz 3. jh. 44 frt, Publik Ernő és Boldizsár Kálmán 3. jh.-ók 25 frt, Muzsai János 3. jh. pedig 15 frt pályadíjat nyertek. A Péczely IV. alapítvány magyar történelmi pályakérdésére 4 munka érkezett. Jutalomra méltónak Serly Sándor 2. jh. munkája találtatott. Sólyom Lajos 4. th. műve pedig megdicsértetett. A Váradi Szabó-alapítvány neveléstani pályakérdésére 4 munka érkezett. Két munka találtatott jutalomra érdemesnek, Bartók Jenő végzett hittanhallgatóé és Könyves Tóth Sámuel 1. th.-é, kik között az 50 frt két egyenlő részben osztatott meg. A Bulovszky-alapítvány óda-tételére 5 mű érkezett. Az 50 frt pályadíj egyenlően osztatott meg Jánossy Zoltán 4. th. és Csánky Bénéiamin esk. fel. között. A Kazinczy-alapítvány prózai tételére 7 munka érkezett. Nyertek Csánky Bénéiamin esk. fel., Szabó Béla 3. th. 6—6 darab 10 frankos aranyat. Ugyanezen alapítvány költői tételére 3 mű érkezett. Mindegyik 4—4 darab arany jutalomra méltónak ítéltetett. Szerzőik Csánky Bénéiamin esk. fel., Jánossy Zoltán 4. th. és Farkas Ferencz 3. jh.

A zsinati előkészítő bizottságnak egyházalkotmányi albi-

zottsága folyó hó 23-án Budapesten tartja tanácskozását a következő előmunkálatok tárgyában: az egyházalkotmányi, lelkészválasztási, egyházi adózási s közalapra vonatkozó törvényjavaslatok felett, nemkülönben az egyházi közigazgatási bíróság szervezete ügyében.

Miniszteri rendelet a lelkészi és tanítói állomások egyesítése ügyében. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 32,661. sz. a. a következő rendeletet küldte meg az egyházi főhatóságokhoz: „Ismételve fordultak elő esetek, hogy hitfelekezeti népiskolai tanítói állomások az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 133. és 141. §§-aiban foglalt határozott rendelkezés ellenére a lelkészi (papi) állomásokkal egyesítetnek s ennek következtében a lelkészeknek kell teljesíteni a tanítói teendőket, dacára, hogy a tanítóktól megkívánt külön szakképzettséggel nem bírnak, sőt egyházi hívatalkuk miatt a tanügyi hatóság ellenőrző felügyeletét is megnehezítik. — Ily visszás állapotok megszüntetése czéljából ezennel kijelentem, hogy a lelkészi és a tanítói állomásoknak egyesítését általánosságban meg nem engedem, miért is tisztelettel felkérem a főhatóságot, hogy a mennyiben hasonló egyesítés a hatósága alá tartozó hitfelekezeti iskoláknál előfordult volna, a kettős állomások szétválasztása és a tanítói állásoknak kellően képesített tanítókkal betöltése iránt intézkedni méltóztassék. Minthogy azonban lehetnek oly rendkívüli helyi viszonyok, melyek a lelkészi és tanítói állomások időleges egyesítését indokoltá teszik, hajlandó vagyok esetről-esetre a főhatóság előzetes felterjesztése alapján a szükséghez képest az engedélyt megadni a lelkészi és tanítói állomások ideiglenes egyesítésére, illetőleg arra, hogy a tanítói állással járó teendőket tanítói oklevéllel nem bíró lelkészek ideiglenesen elláthassák. Tisztelettel felkérem tehát a főhatóságot, hogy saját hatáskörében az előadottak értelmében rendelkezni méltóztassék. Budapest, 1891. jan. hó 17. Gróf Csáky. — E rendeletet olvasva eszünkbe kell jutni, mily böles volt egyházkerületünknek azon intézkedése, mely hittanhallgatóinkat a tanítóképesítési vizsga letételére kötelezte el.

Kérelem hit- és vérrokonainkhoz! Az éjszakkéleti kárpátok bérczei között Máramaros-Sziget a legvégső pont, hol az evangélium szerint reformált vallásnak rendezett egyházközsége van. E végponton csaknem a reformáció kezdete (1524) óta szolgál ez egyház a vallás és nemzetiség szent ügyének, terjeszti a világosságot s hintegeti a hazafiság nemes magvait. A századok viharai között mindig emberül állotta meg helyét s diadalmasan verte vissza az ellenáramlatokat, s a XVII-ik század kezdete óta ref. jellegű középtanodája sok kiváló embert nevelt az egyháznak és a magyar hazának. A jelen század hatodik évtizedéig elég virágzó körülmények között élt, azonban ennek utolsó éve gyászosan alkonyodott le felette. 1859. augusztus tizedikén, a város legjelentékenyebb részével együtt elhamvadt, megsemmisült temploma, tornya s több egyházi épülete. „A templom megsemmisülése pótolhatatlan kár volt nem csak az egyháznak, de a nemzetnek is, mert benne egyik legszebb történelmi emléke veszett el.“ A nagy veszteség után az egyház egy óriás munka kifejtéséhez fogott; s anyagi ereje teljes megfeszítésével s a haza minden vidékén lakó hitrokonaink s honfiaink anyagi támogatásával megkezdette építeni templomát. Évek teltek el, míg a mű tető alá jutott; és a mikor közelgett már a befejezéshez, újból kiterjeszté felette sötét szárnyait az enyészet s 1872-ben újra a lángok martalékává lőn. E nehéz csapást nem tudta az egyházközség kihe-

verni mind e mai napig. S bár soha nem hiányzott s nem hiányzik jelenben sem híveinek buzgó áldozatkészsége, nincs benne annyi erő, hogy e monumentális épületet romjaiból kiemelje. Pedig már nagyon itt az idő, hogy ezt eszközölje, mert a befejezetlenül álló templom az idő vasfogának hatalma alatt nagyon bomladozni kezd, s ha tovább is így marad, meg fog semmisülni a mult nehéz és küzdelemteljes munkája is. Elhátározta azért egyháztanácsunk, hogy a befejezhetőséghez minden lehető utat és módot megkísért, mert erősen sarkalja annak tudata, hogy rohamosan haladó városunk egyik legszebb pontján álló épülete tovább így nem maradhat s a haza végső pontján emelkedő magyar ref. templomának befejezése vallási és hazafiúi elodázhatatlan kötelesség. Az azonban világos dolog előtte, hogy híveinek legnagyobb fokú áldozatkészsége sem fogja elérni a kívánt eredményt, ugyanazért meríteni óhajt a kimeríthetetlen forrásból, a magyar haza lakóinak áldozatkészségéből. És a mikor ezt tenni készül, szükségtelennek tartja bővebben ecsetelni helyzetét. A hazának csaknem minden lakója előtt tudva van az a nemes missió, melyet e végvidéki egyház teljesít, tudva van, hogy ez is, többi testvéreibe hiven, a vallásosságon, erkölcsiségen kívül különösen a magyar hazafiságot van hivatva fejleszteni; ugyanazért teljes bizalommal fordul mindenrendű és rangú hitrokonaihoz s honfitársaihoz, s kéri őket, hogy e nagyfontosságú munkájában legyenek segítségére. Tudjuk ugyan mi, hogy az újabb időben sok oldalról van igénybe véve mindenkinek áldozatkészsége, tudjuk, hogy gyakran kell megnyitni erszényeinket egy és más nemes czélok felvirágoztatására, de mégis azon édes hitben élünk, hogy e nemes czél iránti kérelmünk nem talál süket fülekre, hitrokonaink és honfitársaink fillérjeikkel elősegítik azt a szép és nemes czélt, melynek megvalósítására bennünket vallási, egyházi és hazafiúi kötelességünk egyiránt sarkal. Bizalommal fordulunk azért a nemesszívű emberbarátokhoz, s kérjük őket az írás szavaival: ne fogd el a jótéteményt azoktól, a kik szűkölködnek, mikor a te kezdednek hatalmában vagygon annak cselekedhetése. Péld. III., 27. Minden adományról az egyházközség számolni fog, s az adakozások hírlapilag is nyugtáztatnak. Pénzküldemények a gyűjtőívvel együtt f. évi május 1-ig tisz. Szikszay Zoltán lelkészhez, M.-Szigetre küldendők. Kérelmünk megújítása után, kiváló tisztelettel vagyunk M.-Szigeten, 1891. január 15. alázatos szolgálai: a m.-szigeti ev. ref. egyháztanács s ennek nevében Szikszay Zoltán, ev. ref. lelkész. Szöllősy Antal főgondnok. — 119—891. E vallási és nemzetiségi szempontból helyesen indokolt kérő szózat foglalatának megszívvelését, s a meghallgatás folytán megnyitott szívek felbuzdulásából eredő adományok nyújtására való hajlandóságot a hívek, a bizalommal megkeresettek kegyes figyelmébe szeretettel ajánlom. Az Úr oltárát szűkölködni ne engedjük! „Tiszteld meg az Istent vagyondból“. Péld. III. 9. Debreczen, 1891. január 19. Révész Bálint, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöke. — A püspöki ajánlás után nekünk tán nem is illenék ez ügyet, — melyről lapunk hasábjain már volt alkalmunk megemlékezni, — keresett szavakkal ajánlgatni t. olvasóink figyelmébe. Lapunk 1 frttal megnyitja e czélra az adakozásokat, s az esetleg hozzá küldendő adományokat nyugtáztván, illető helyére juttatja. Szerkesztőség.

Szatmár-németii felsőbb leánynevelő intézet segélyezése ügyében, a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi közgyűlés által kinevezett küldöttség folyó hó 5-én jelent meg ott a helyszí-

nén. Megismerkedett a tanintézetnek úgy szellemi, mint anyagi állapotával és helyzeti viszonyaival. És míg a szellemi állapot és helyzet nagy lelki örömmel töltötte el a küldöttség tagjait, az anyagi körülmények, a vagyoni helyzet annál inkább igényelik és követelik a segítő kezet. Biztosítására kell tehát sietni e régi tanintézetnek. Az egyházkerület részéről oda kell törekedni, hogy az a protestáns buzgóság és öntudat, mely azon iskolát létrehozta s eddig föntartotta, erősbíttessék és növeltessék. Missziószzerű hivatása van annak ott hitfelekezetünk érdekében. Az egyházkerületi küldöttség bizonyos adatok egybeállítására hívta fel az igazgató tanácsot és azok alapján és kimutatása mellett fogja javaslatát a tavaszi egyházkerületi gyűlésre fölterjeszteni. Ugyanezen egyházkerületi küldöttség vizsgálta meg az avasvámfalui egyház anyakönyveinek állapotát. És örömmel konstatálta, hogy habár több tévesztés, javítás és kivakarás található is az anyakönyvekben, de egyik esetben sem forog fenn rosszhiszemű eljárás, valami érdek szolgálata. Emberi gyarlóságából, feledékenységből származtak azok, s a ki több anyakönyveket látott és vizsgált, bizonyára találkozhatott másutt is olyan hibákkal és tévesztésekkel. Ne ítélj könnyen, hogy ne ítéltesse. A küldöttségi tagok voltak: Kiss Aros esperes, mint elnök, Farkas Antal és Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyzők; Kiss Albert egyházkerületi tanácsbíró betegsége miatt nem vehetett részt a kiküldetésben. Nem is kell említeni, hogy a küldöttségi tagok ott tartózkodásuk ideje alatt úgy a két testvér-egyház előljárói, mint az egész szatmár-németi művelt közönség részéről kitüntető figyelemben és igaz magyar vendégszeretben részesültek!

A magyar szent korona országainak összes lakossága az utolsó népszámlálás szerint 17.335.929 lelekre rug. Az 1880-iki eredményhez képest, mikor 15.624.102 lakos lett összeszámlálva, a növekedés 10·82%. A szorosán vett Magyarország lakossága most összesen 15.122.514 és így a növekedés 10·15%, míg Horvátországban 15·42%, Fiumében egészen 38·22%. — Örvedetes tény, hogy a növekedés épen a magyarok lakta viléken a legnagyobb, így pl. Csanádmegyében 19·87%, Pest-megyében 17·33%. — Mihelyt az egyes felekezetek számarányait közli az országos statisztikai hivatal, sietünk azt is közölni lapunkban.

Magyar istentisztelet Belgrádban. Belgrádból tudatják a lapokkal, hogy ott a magyar reformátusok számára ezentúl magyar istentisztelet is lesz. Sok fáradsággal sikerült Stefáni konzulnak kivinni, hogy a belgrádi lutheránus templomban magyar istentisztelet tartassék. Ugyancsak az ő közbenjárására a pancsovai református egyház a belgrádi reformátusokat kebelébe fogadta. Mihelyt a gőzhajózás megnyílik, a pancsovai református lelkész, Fa István, időnként átmegy Belgrádba, hogy ott magyar istentiszteletet tartson s az úrvacsorát ki-ossza.

Haláleset. Részvétellel vettük azon gyászlevelet, melyben Dombi Vincze nagy-falui lelkész maga s két leánykájá és két fia, tehát négy gyermeke nevében mélyen megrendült kebelével tudatja feleségének, N a g y M á r i a asszonynak élete 34-ik, boldog házasságok 15 ik évében, hosszas és kínos szenvedés után f. hó 6-án történt elhunytát. Regi jó barátunk, szeretett emlékü tanulóársunk gyászában a legélénkebb részvétellel osztozunk s kívánjuk, hogy az a jó Isten, ki egyik kezével fájó csapásokat osztogat olykor reánk, másik kezével emelje föl a

bánat terhe alatt megtört barátunkat, s adjon neki édes gyermekeiben szelid, igaz vigasztalódást. Az elhunyt jó nő, a drága édes anya porai fölött pedig viraszszon áldó emlékezet!

Szerk. posta. R. K. P á p a. Az érdekes fejtegetést köszönettel vettem s a legközelebbi számban ki is adom.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerületben a bihari egyházmegyéhez tartozó ny u v e d i egyház lelkészi állomására pályázat hirdettetik.

Ezen lelkészi állomás — párbér, föld, széna és szolgálmányváltás s stólafélékből álló — javadalma hivatalosan 573 frt 10 kr-ra van értékelve, így IV-ed osztályú.

Pályázók kellőleg felszerelt kérvényeiket f. évi márczius 15-ikéig nagyt. Szabó Károly esperes úrhoz Nagy-Kerekibe küldjék be.

Debreczen, 1891. febr. 13.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat

a Bukovinában levő andrásfalvi evang. ref. magyar egyház vegyes népiskolájánál egy segéd-tanítói állomásra.

Kötelesség: a naponkénti tanítás mellett — a diligentia csak 8 hónap — az énekvezérei teendők végzése minden reggelen az istentiszteletek alkalmával és a temetésekénél. Javadalom: az egyház pénztárából 30 frt, 2 alapítványnak kamata 70 frt, továbbá 11 h. és 1469 □ jó minőségű szántóföld, szabad lakás szép udvarral s végre a temetési stóla. Pályázhatnak nem okleveles egyének is, de állandósításra csak oklevéllel bírók számíthatnak, melyet 3 éven belül kell megszerezniök. Pályázati kérvények márcz. 15-ig a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Ketskeméthy M. Lajos,

evang. reform lelkipásztor Andrásfalván

1—2

u. p. Radautz.